

PIRKEI AVOT (ETHICS OF THE FATHERS), CHAPTER THREE

עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה. דע, מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון. מאין באת - מטפה סרוחה, ולאן אתה הולך - למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון - לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

1 Rabbi Akavia the son of Mahalalel would say: Reflect upon three things and you will not come to the hands of transgression. Know from where you came, where you are going, and before whom you are destined to give a judgement and accounting. From where you came—from a putrid drop; where you are going—to a place of dust, maggots, and worms; and before whom you are destined to give a judgement and accounting—before the supreme king of kings, the Holy One, blessed be He.

רבי חנינא סגן הכהנים אומר, הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה, איש את רעהו חיים בלעו. רבי חנניא בן תרדיון אומר, שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הרי זה מושב לצים, שנאמר (תהלים א), ובמושב לצים לא ישב. אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה, שכינה שרויה ביניהם, שנאמר (מלאכי ג), אז נדברו יראי יי איש אל רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחשבי שמו. אין לי אלא שנים. מנין שאפלו אחד שיושב ועוסק בתורה, שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר, שנאמר (איכה ג, י), ישב בדרך וידם כי נטל עליו.

2 Rabbi Chanina, deputy to the *kohanim*, would say: Pray for the well-being of the government, for were it not for the fear of its authority, a person would swallow their fellow alive.

Rabbi Chanina son of Tradyon would say: Two who sit and there are no words of Torah between them, this is a session of scorners, as is stated (Psalms 1:1), “And in

a session of scorners he did not sit.” But two who sit and exchange words of Torah, the Divine Presence rests amongst them, as is stated (Malachi 3:16), “Then the G-d-fearing conversed with one another, and G-d listened and heard; and it was inscribed before Him in a book of remembrance for those who fear G-d and give thought to His name.” From this, I know only concerning two individuals; how do I know that even a single individual who sits and occupies themselves with the Torah, G-d designates reward for them? From the verse (Lamentations 3:27), “He sits alone in meditative stillness; indeed, he receives [reward] for it.”

רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה, כח), כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום. אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא), וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'.

3 Rabbi Simeon would say: Three who eat at one table and do not speak words of Torah, it is as if they have eaten from the slaughter of the dead,¹ as is stated (Isaiah 28:8), “Indeed, all tables are filled with vomit and filth, devoid of the Omnipresent.” But three who eat at one table and speak words of Torah, it is as if they have eaten at G-d’s table, as is stated (Ezekiel 41:22), “And he said to me: This is the table that is before G-d.”

רבי חנינא בן חכניאי אומר, הניעור בלילה והמהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו.

4 Rabbi Chanina the son of Chachina’i would say: A person who stays awake at night, and one who travels alone on the road, and turns their heart to idleness, they have forfeited their life.

1. I.e., idolatrous sacrifices.

רבי נחוניא בן הקנה אומר, כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ. וכל הפורק ממנו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ.

5 Rabbi Nechunia ben Hakanah would say: One who assumes upon themselves the yoke of Torah, is exempted from the yoke of government duties and the yoke of worldly cares; but one who casts off the yoke of Torah, is saddled with the yoke of government duties and the yoke of worldly cares.

רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניה אומר, עשרה שיושבין ועוסקין בתורה, שכניה שרויה ביניהם, שנאמר (תהלים פב), אלהים נצב בעדת אל. ומנין אפלו חמשה, שנאמר (עמוס ט), ואגדתו על ארץ יסדה. ומנין אפלו שלשה, שנאמר (תהלים פב), בקרב אלהים ישפט. ומנין אפלו שנים, שנאמר (מלאכי ג), אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע וגו'. ומנין אפלו אחד, שנאמר (שמות כ), בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליה וברכתי.

6 Rabbi Chalafta the son of Dosa of the town of Chanania would say: Ten who sit together and occupy themselves with Torah, the Divine Presence rests amongst them, as is stated (Psalms 82:1): “The Almighty stands in the community of G-d.” And from where do we know that such is also the case with five? From the verse (Amos 9:6), “He established his band on earth.” And three? From the verse (Psalms 82:1), “He renders judgement in the midst of judges.” And two? From the verse (Malachi 3:16), “Then the G-d-fearing conversed with one another, and G-d listened and heard.” And from where do we know that such is the case even with a single individual? From the verse (Exodus 20:21), “Every place where I have My name mentioned, I shall come to you and bless you.”

רבי אלעזר איש בריתותא אומר, תן לו משלו, שאתה ושלקך שלו. וכן בדוד הוא אומר (דה"א, כט) כי ממך הכל ומיידך נתנו לך. רבי שמעון אומר, המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר, מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו.

7 Rabbi Elazar of Bartosa would say: Give Him what is His, for you, and what is yours, are His. As David says (I Chronicles 29:14): “For everything comes from You, and from Your hand we have given to You.”

Rabbi Shimon would say: One who walks along a road and studies, and interrupts his studying to say, “How beautiful is this tree!” “How beautiful is this ploughed field!”—the Torah considers it as if they have forfeited their life.

רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר, כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד), רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. יכול אפלו תקפה עליו משנתו, תלמוד לומר (שם), ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, הא אינו מתחייב בנפשו עד שישוב ויסירם מלבו.

8 Rabbi Dusta'i the son of Rabbi Yannai would say in the name of Rabbi Meir: Anyone who forgets even a single word of this learning, the Torah considers it as if they have forfeited their life. As is stated (Deuteronomy 4:9), “Just be careful, and verily guard your soul, lest you forget the things that your eyes have seen.” One might think that this applies also to one who [has forgotten because] their studies proved too difficult for them; but the verse goes on to tell us “and lest they be removed from your heart, throughout the days of your life.” Hence, one does not forfeit their life unless they deliberately remove [the words of Torah] from their heart.

רבי חנינא בן דוסא אומר, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת. הוא היה אומר, כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו מרבה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת.

9 Rabbi Chanina the son of Dosa would say: Anyone whose fear of sin takes precedence to their wisdom, their wisdom endures. But anyone whose wisdom takes precedence to their fear of sin, their wisdom does not endure.

הוא היה אומר, כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו. וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו, אין רוח המקום נוחה הימנו. רבי דוסא בן הרפינס אומר, שנה של שחרית, ויין של צהרים, ושחת הלדים, ושיבת בתי כנסיות של עמי הארץ, מוציאים את האדם מן העולם.

10 He would also say: Anyone whose deeds exceed their wisdom, their wisdom endures. But anyone whose wisdom exceeds their deeds, their wisdom does not endure.

He would also say: Anyone who is pleasing to their fellow human beings, is pleasing to G-d. But anyone who is not pleasing to their fellow human beings, is not pleasing to G-d.

Rabbi Dosa the son of Hurkinas would say: Morning sleep, noontime wine, children's talk, and sitting at the meeting places of the ignoramus drive a person from the world.

רבי אלעזר המודעי אומר, המחלל את הקדשים, והמבזה את המועדות, והמלבין פני חברו ברבים, והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא.

11 Rabbi Elazar of Modi'in would say: One who profanes the sacraments, degrades the festivals, humiliates their friend in public, abrogates the covenant of our father Abraham, or who interprets the Torah contrary to its true intent—although they may possess Torah and good deeds, they have no share in the World to Come.

רבי ישמעאל אומר, הוי קל לראש ונוח לתשחרת, והוי מקבל את כל האדם בשמחה.

12 Rabbi Ishmael would say: Be yielding to a leader, affable to the black-haired, and receive every person with joy.

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין [נ"א: את האדם] לערוה. מסרת, סיג לתורה. מעשרות, סיג לעשר. נדרים, סיג לפרישות. סיג לחכמה, שתיקה.

13 Rabbi Akiva would say: Jestng and frivolity accustom a person to promiscuity. Tradition is a safety-fence to Torah, tithing a safety-fence to wealth, vows a safety-fence for abstinence; a safety-fence for wisdom is silence.

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵינוּ, חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצַלְמֵנוּ. חֶבְדָּה יִתְּרָה נֹדְעֵת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצַלְמֵנוּ, שֶׁנֶּאֱמָר (בְּרֵאשִׁית ט), כִּי בְּצַלְמֵנוּ אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. חֶבִיבֵינּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בְּנֵי לַמָּקוֹם. חֶבְדָּה יִתְּרָה נֹדְעֵת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בְּנֵי לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמָר (דְּבָרִים יד), בְּנֵי אֶתֶם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם. חֶבִיבֵינּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה. חֶבְדָּה יִתְּרָה נֹדְעֵת לָהֶם שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמָר (מִשְׁלֵי ד), כִּי לָקַח טוֹב נִתַּתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אֶל תַּעֲזֹבוּ.

14 He would also say: Beloved is man that man was created in the divine image; it is a sign of even greater love that it has been made known to man that he was created in the image, as it says (Genesis 9:6), “For in the image of G-d, He made man.”

Beloved are Israel that they are called children of G-d; it is a sign of even greater love that it has been made known to them that they are called children of G-d, as it is stated (Deuteronomy 14:1), “You are children of the G-d your G-d.”

Beloved are Israel that they were given a precious article; it is a sign of even greater love that it has been made known to them that they were given a precious article, as it is stated (Proverbs 4:2): “I have given you a good purchase; My Torah, do not forsake it.”

כָּל צְפוּי, וְהִרְשׁוּת נִתּוּנָה, וּבְטוֹב הָעוֹלָם נִדּוֹן.
וְהַכֹּל לְפִי רַב הַמַּעֲשֵׂה.

15 All is foreseen, and freedom of choice is granted. The world is judged with goodness, and everything is according to the amount of a person’s good deeds.

וְהָיָה אִם יִהְיֶה אֹמֵר, הַכֹּל נִתּוּן בְּעֶרְבוֹן, וּמִצְוֵה פְרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים. הַחֲנוּת פְּתוּחָה, וְהַחֲנוּנִי מְקִיף, וְהַפְּנִקָּס פְּתוּחַ, וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, וְכָל הַרוּצָה לְלוֹת יָבּוֹא וְיִלּוֹה, וְהַגְּבָאִים מְחַזְרִים תְּדִיר בְּכָל יוֹם, וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדְּעֵתוֹ וְשֵׁלָא מִדְּעֵתוֹ, וְיֵשׁ לָהֶם עַל מָה שְׂיִסְמְכוּ, וְהַדִּין דִּין אֲמַת, וְהַכֹּל מִתְקַן לְסַעֲדָה.

16 He would also say: Everything is placed in pledge, and a net is spread over all the living. The store is open, the storekeeper extends credit, the account-book lies open, the hand writes, and all who wish to borrow may come and borrow. The collection-officers make their rounds every day and exact payment from a person, with and without their knowledge. Their case is well founded, the judgement is a judgement of truth, and ultimately, all is prepared for the feast.

רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֹמֵר, אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין דְּרָךְ אֶרֶץ. אִם אֵין דְּרָךְ אֶרֶץ, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין חֲכָמָה, אֵין יִרְאָה. אִם אֵין יִרְאָה, אֵין חֲכָמָה. אִם אֵין בִּינָה, אֵין דְּעַת. אִם אֵין דְּעַת, אֵין בִּינָה. אִם אֵין קַמַח, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין קַמַח. הוּא הֵיָה אֹמֵר, כָּל שְׁחֲכַמְתוּ מְרַבָּה מִמַּעֲשָׂיו, לָמָּה הוּא דוֹמָה, לְאֵילָן שְׁעֲנַפָּיו מְרַבִּין וְשָׂרְשָׁיו מַעֲטִין, וְהַרוּחַ בָּאָה וְעוֹקְרֵתוֹ וְהוֹפְכֵתוֹ עַל פְּנָיו, שְׁנֹאֲמַר (יִרְמִיָּה, יז), וְהֵיָה כְּעֶרְעֵר בְּעֶרְבָה וְלֹא יִרְאָה כִּי יָבּוֹא טוֹב וְשָׂכַן חֲרָרִים בְּמִדְבַר אֶרֶץ מְלַחָה וְלֹא תִשָּׁב. אֲבָל כָּל שְׁמַעֲשָׂיו מְרַבִּין מִחֲכַמְתוֹ, לָמָּה הוּא דוֹמָה, לְאֵילָן שְׁעֲנַפָּיו מַעֲטִין וְשָׂרְשָׁיו מְרַבִּין, שְׁאֵפְלוּ כָּל הַרוּחוֹת שְׁבַעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מִזִּיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, שְׁנֹאֲמַר (שׁם), וְהֵיָה כְּעֵץ שְׂתוּל עַל מַיִם וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שָׂרְשָׁיו וְלֹא יִרְאָה כִּי יָבֵא חֹם, וְהֵיָה עָלָהּ רַעֲנוֹן, וּבִשְׁנַת בְּצֻרַת לֹא יִדָּאָג, וְלֹא יִמִּישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי.

17 Rabbi Eliezer the son of Azariah would say: If there is no Torah, there is no common decency; if there is no common decency, there is no Torah. If there is no wisdom, there is no fear of G-d; if there is no fear of G-d, there is no wisdom. If there is no applied knowledge, there is no understanding; if there is no understanding, there is no applied knowledge. If there is no flour, there is no Torah; if there is no Torah, there is no flour.

He would also say: Anyone whose wisdom is greater than their deeds, what are they comparable to? To a tree with many branches and few roots; comes a storm and uproots it, and turns it on its face. As is stated (Jeremiah 17:6), “He shall be as a lone tree in a wasteland, and shall not see when good comes; he shall dwell parched in the desert, a salty land, uninhabited.” But anyone whose deeds are greater than their wisdom, to what are they compared? To a tree with many roots and few branches, whom all the storms in the world cannot budge from its place. As is stated (ibid., 17:8), “He shall be as a tree planted upon water, who spreads his roots by the river; who fears not when comes heat, whose leaf is ever lush; who worries not in a year of drought, and ceases not to yield fruit.”

רבי אליעזר בן חסמא אומר, קנין ופתחי נדה, הן הן גופי הלכות. תקופות וגמטריאות, פרפראות לחכמה.

18 Rabbi Eliezer the son of Chisma would say: the laws of *kinin* and the laws of menstrual periods—these, these are the meat of Torah law. The calculations of solar seasons and gematria are the condiments of wisdom.